

Motion till riksdagen 2012/13:Fi281

av Peter Persson och Anders Karlsson (S)

Samlat ansvar och bättre tillsyn av kontanthantering

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av kontanthanteringskedjan syftande till ett mer samlat ansvar knutet till färre departement och myndigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att åtgärder vidtas så att Finansinspektionens kontroll av banker och kreditföretag skärps genom att den också omfattar kopplingar till företag i vilka kreditinstituten har väsentliga intressen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över vem som ska ha tillsynsansvaret för värdetransportföretagen.

Motivering

Det har under en längre tid pågått ekonomiska oegentligheter inom värdetransportföretaget Panaxia. Detta har hårt drabbat många mindre företagare inom Svensk Handel och Svensk Bensinhandel. Bensinmacks- och småbutiksägare hotas av konkurs, vilket är mycket allvarligt. Det tycks också råda oklarheter kring hur mycket pengar som försvunnit, vilka som har tillgodogjort sig brottsvinsterna och vart dessa har tagit vägen eller vad de använts till. Likaledes har det visat sig att banker, som ska övervakas av Finansinspektionen (FI), är som ägare inblandade i Panaxia. FI har först när Panaxiaskandalen börjat rullas upp granskat och vidtagit åtgärder gentemot Forex bank. FI har antingen brutit i sitt tillsynsansvar eller så finns brister i Finansinspektionens uppdrag som gör att FI inte granskat sambandet Forex–Panaxia.

Vi har med anledning av detta ställt en fråga till statsrådet Peter Norman som i sitt svar visat på att också ansvaret för tillsynen inom kontanthante-

Fel! Okänt namn på

ringskedjan är splittrat och att denna splittrade bild sannolikt bidragit till att Panaxiaskandalen kunnat inträffa.

Kedjan ser ut på följande sätt enligt statsrådet:

- ? Riksbanken är den myndighet under riksdagen som svarar för Sveriges försörjning av sedlar och mynt. Riksbanken etablerade 2006 det s.k. Kontanthanteringsrådet som består av olika aktörer på kontanthanteringsområdet. Kontanthanteringsrådets syfte är att fungera som ett forum för att diskutera frågor kring exempelvis säkerhet på kontanthanteringsområdet.
- ? Banker och andra kreditinstitut står under Finansinspektionens tillsyn och deras reglering faller i huvudsak under Finansdepartementets ansvarsområde.
- ? Bevakningsföretag är de som utför värdetransporter och här är det Justitiedepartementets ansvarsområde. När det gäller bevakningsföretag så är det länsstyrelserna som beslutar om auktorisation och som utövar tillsyn av bevakningsföretagen. Justitiedepartementet har även huvudansvaret för den straffrättsliga lagstiftningen samt för sådan lagstiftning som rör revisorer.
- ? Grundläggande betaltjänster – bl.a. kontantuttag och hantering av dagskassor – faller slutligen under Näringsdepartementets ansvarsområde och där har länsstyrelserna – som faller under Socialdepartementet – samt PTS olika uppdrag.

Det är väl känt inom rättsväsendet att kontanthantering är mer förmånlig för brottslig verksamhet än kort och annan elektronisk hantering av betalningar, överföringar etc. Rättsväsendet förordar en begränsning av kontanthantering i samhället. Mot den bakgrunden är ovanstående beskrivning av kontanthanteringskedjan djupt oroande och känns som en ren inbjudan till brottens entreprenörer. En lång kedja med många olika länkar blir aldrig starkare än sin svagaste länk, vilken nu denna än har varit i fallet Panaxia. Ett mer samlat ansvar krävs, med färre departement och myndigheter inblandade.

Forex Bank är inte bara storägare i Panaxia, den var också en av de viktigaste kunderna. Forex har i Panaxias konkurs förlorat stora belopp genom försvunna dagskassor. Det har i sammanhanget uppdragets brister i Forex Banks interna kontrollsystem, vilket Finansinspektionen först nu uppmärksammat. Ett av FI:s uppdrag är väl annars att just se till att banker har och följer sina interna kontrollsystem. Det är en tillsyn som snarare ska pågå före än efter det att katastrofer inträffar. Finansinspektionens kontroll av banker och kreditföretag bör skärpas utifrån att FI uppenbarligen inte varit tillräckligt uppmärksam ifråga om Forex, Sparbanken 1826 m.fl. bankers/kreditinstituts kopplingar till Panaxia. FI:s tillsyn måste kanske utvidgas och också omfatta kopplingar till företag i vilka kreditinstituten har väsentliga intressen och vilkas verksamhet kan påverka bankverksamheten. Det kan också vara så att det inte är lämpligt att banker/kreditinstitut är både ägare och kunder till värdetransportföretag.

Värdetransportföretagen har tillstånd i egenskap av bevakningsföretag. De sköter det operativa arbetet med att transportera och hantera kontanter i auto-

Fel! Okänt namn på

mater där allmänhet gör uttag och där företagare lämnar sina kassor. Loomis AB, Nokas Värdehantering AB (tidigare G4S Cash Solutions) och Panaxia AB var fram till Panaxias konkurs de tre största kontanthanterande värde-transportbolagen i Sverige. Dessa bolag faller alltså idag under Justitiedepartementets lagstiftningsområde och det är länsstyrelserna som uppges utöva tillsynen över dem. Utifrån Panaxiaskandalen förefaller det oss uppenbart att denna tillsyn varit otillräcklig och brustit. Denna tillsyn bör kanske ligga centraliserat på en myndighet och då närmast på Finansinspektionen. Vi menar att regeringen också specifikt måste se över tillsynsfrågan ifråga om värde-transportföretagen.

Stockholm den 4 oktober 2012

Peter Persson (S)

Anders Karlsson (S)